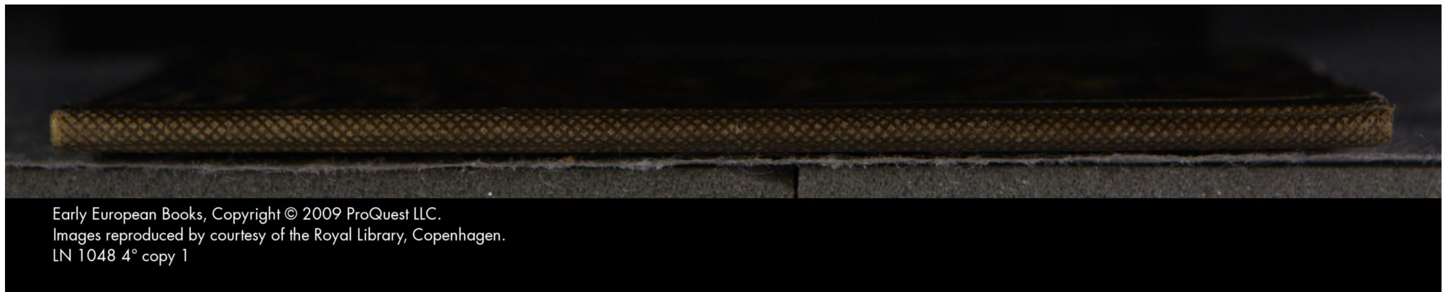
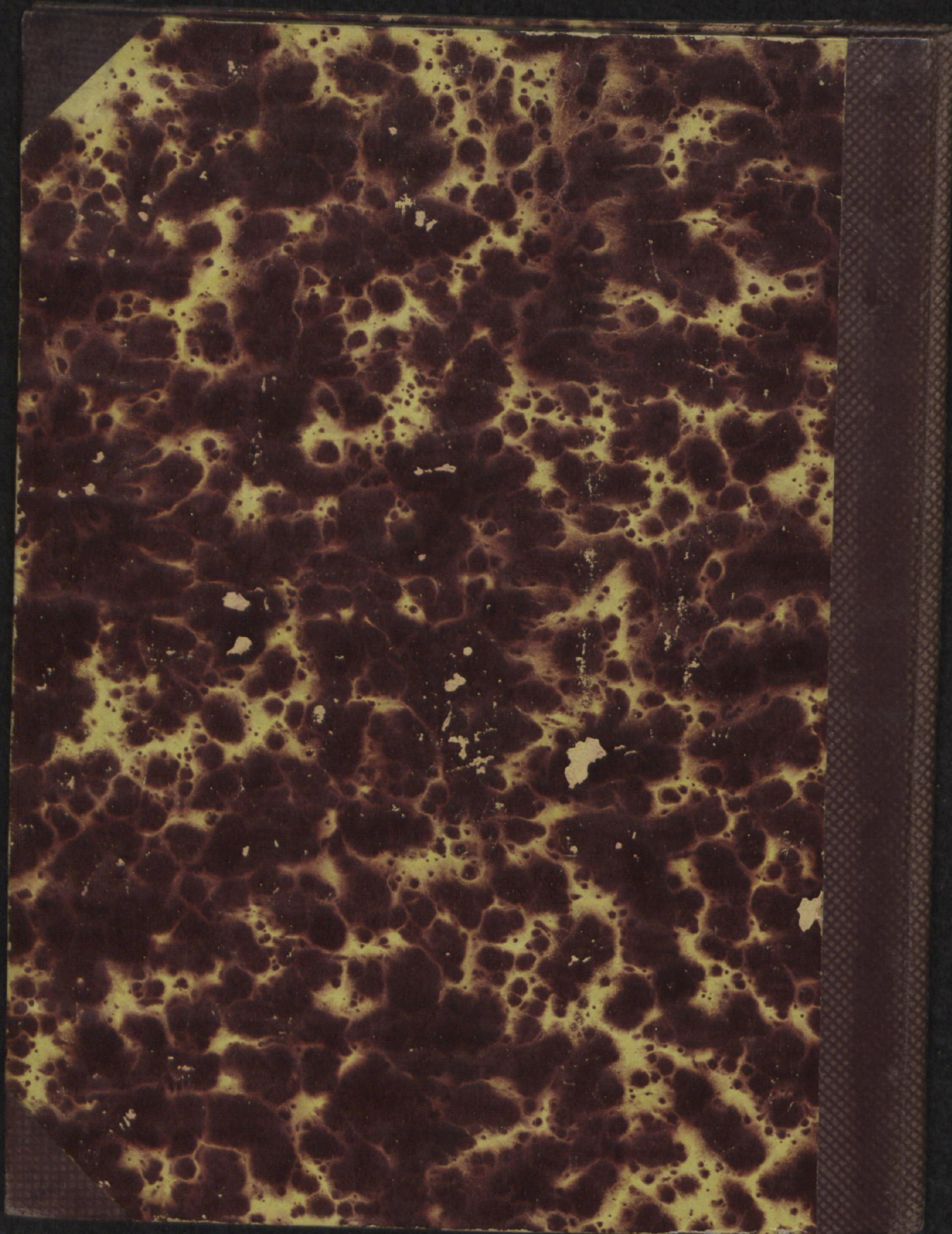

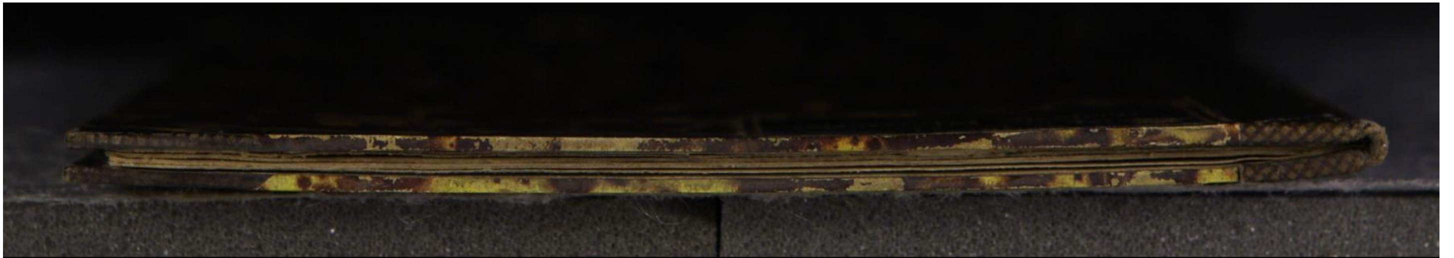
A. LAURENTIUS

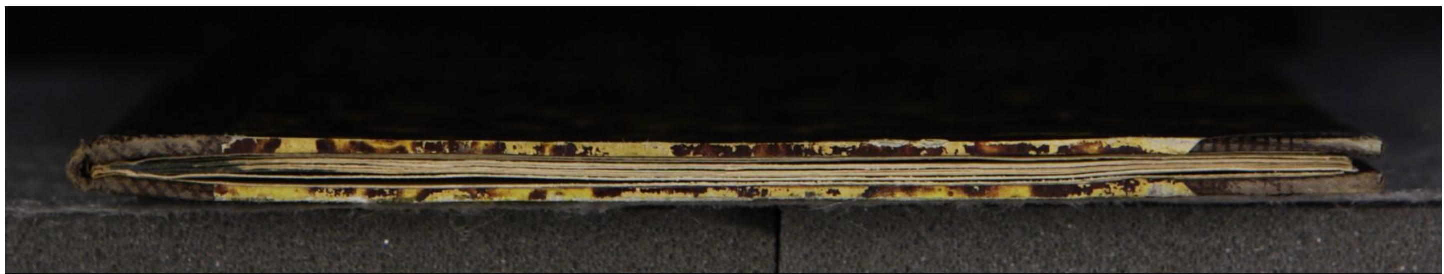
De sacro veteris Ecclesiæ Ministerio.

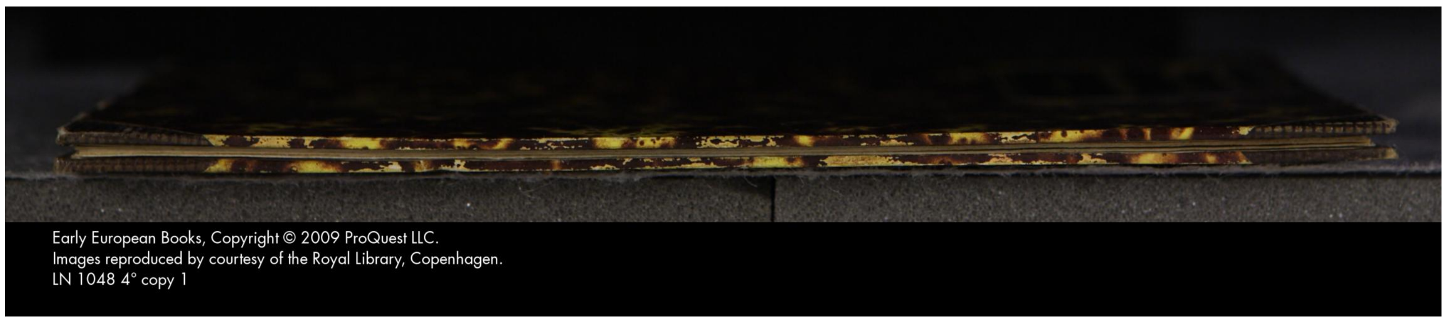
Hafniæ 1589.

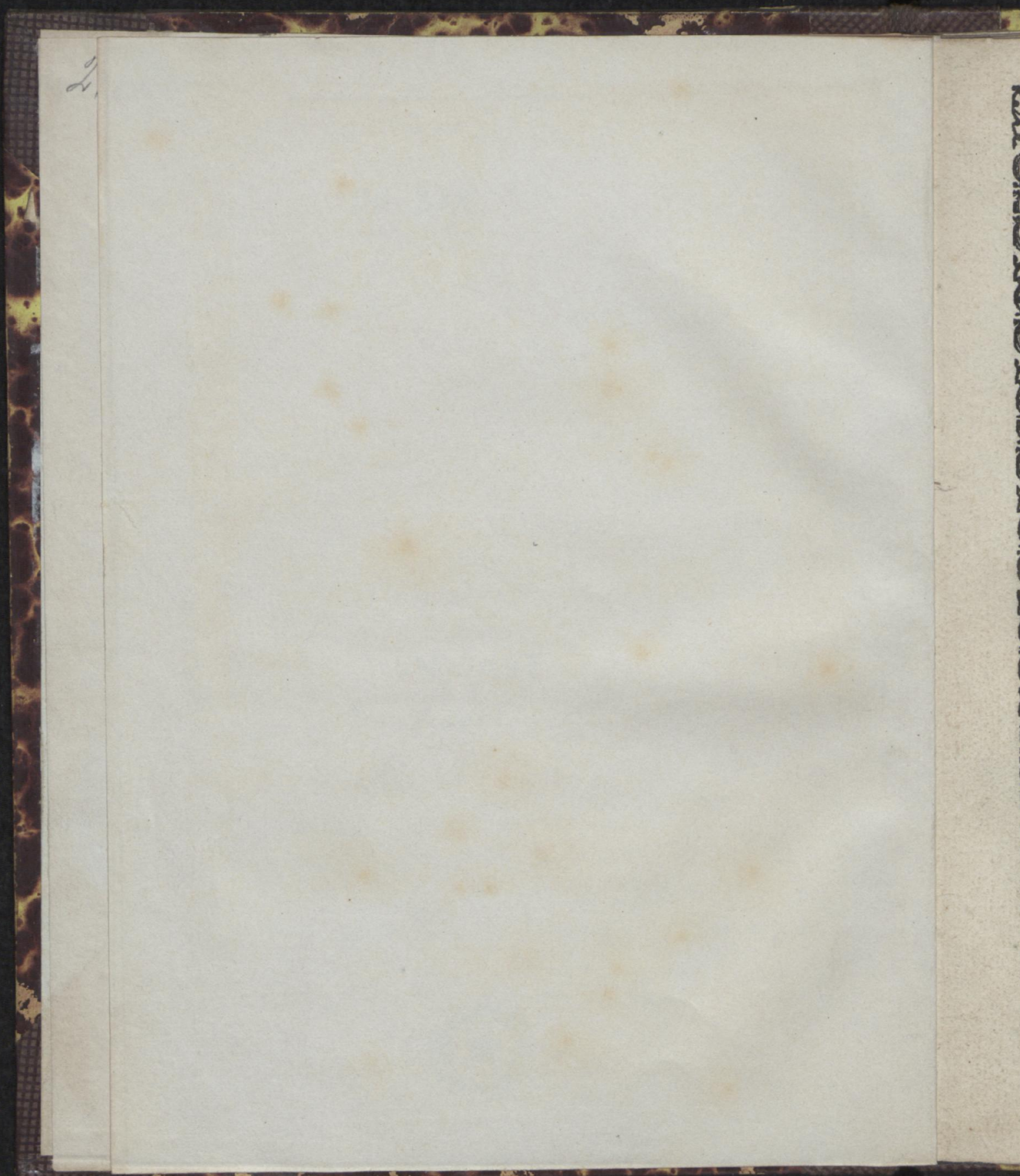

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

THESES DE SACRO VETERIS ECCLESIÆ MINISTERIO:

Quæ 30. Aprilis, hora VIII. in auditorio Theologico, DEO iuuante, disputabuntur:

Andr. Iani H.

Præside

ANDREA LAVRENTIO Theologiæ Professore:

Respondente

CVNRADO ASLACHO Bergensi.

HAFNIÆ

Excudebat MATTHIAS VINITOR,
Anno
D. M. LXXXIX.

Paulus Ephes. 4.

CHRISTVS cum ascendisset in sublime, dedit ipse alios quidem Apostolos : Alios verò Prophetas : alios autem Euangelistas ; alios autem Pastores & Doctores.

Ad Corinth. 1. cap. 15.

Labor vester non erit inanis in Domino.

Theſes de hierurgia veteris Eccleſiæ.

I. *De ſacro veteris Eccleſiæ miniſterio, deq́ eius adminiſtris propoſitum eſt nobis diſputationem inſtituere: Deus conatui noſtro adſit, efficiatq́ vt omnia nomini ipſius ſanctificando, & ſcholaſticæ iuuentutis commodo cedant.*

2. *Miniſterium illud aſſerimus, eſſe munus diuinitus inſtitutum: quo hominum ad id delectorum operâ, DEI voluntas, de ſeruando genere humano, patefiat.*

3. *DEVM autem huius muneris atq́ officij autorem eſſe, conſtat ex colloquio illo, quod Filius Dei, cum Adamo protoplaſto habuit, alijsq́ ſcripturæ axiomatis.*

Errant itaq́, qui contempto hoc colligendæ Eccleſiæ ordinario medio, vt Enthuſiaſtæ afflatus, neſcio quos, expectandos cenſent.

4. *Partes tres præcipuas eſſe cenſemus: nempe doctrinam, ſignum & Preces: de quibus ſigillatim & breuiter dicemus.*

5. *Doctrina eſt illud, de quo ſaluandi, voluntatem DEI ſimpliciter edocendi erunt: eaq́ ex verbo DEI, quod omnia, quæ ſaluandis ſcitu neceſſaria ſunt, continet, petenda.*

Malè igitur ſentiunt & docent: qui verbo illo minimè contenti, humanas traditiones Eccleſiæ Chriſti obtrudunt, iiſq́ plus quàm æquum eſt, attribuunt.

6. *Huius doctrinæ capita duo sunt præcipua, Lex nimirum & Gratiæ promißio: quæ aliâs dulcißima appellatione Euangelium nominatur.*

7. *Lex est iudicium DEI aduersus peccatum & norma eorum, quæ homini vel facienda vel omittenda sunt: Quod cùm à nullo homine, absq; Dei gratia plenè queat præstari, deducit illa nos ad Christum legis finem, Rom. 10.*

8. *Huc spectat quoq; disciplina & censura, absq; qua hominum petulantia & improbitas coërceri nequeat: estq; in ipsis legis sanctionibus comprehensa, atq; posita in obiurgationibus, minis & pœnis Ecclesiasticis, cuiusmodi sunt auersatio, deuotio, & anathema.*

9. *Auersatio erat, cùm aliquis ob pollutionem corporis, cuius variæ species in Lege fuere, ab hominum congressu & conuictu, ad certum tempus arceretur, vt Mariæ soror Mosis Numer. 12.*

10. *Deuotio seu simplex Excommunicatio, cùm aliquis ob maius peccatum à censu populi Dei expungeretur: vt Cain ob fratris cædem, Genesis cap. 4.*

11. *Anathema verò cum aliquis peccata peccatis cumulando, absq; spe resipiscentiæ, Dei iustißimam iram in se atq; alios prouocaret: cuiusmodi æternæ morti obnoxius pronunciabatur. Paulus vocat Maran Atha 2. Corinth. 16.*

12. *Legis noticia initio conditi mundi, hominum animis, in quibus etiam post lapsum, eius reliquiæ aliquæ, sed admodum*

deprauatæ

deprauatæ hærent, impressa: & postea, ad montem Sinai, terribili voce Dei repetita & literis iussu ipsius mandata. Exod. 20.

13. *Promissio verò gratiæ, est voluntatis Dei, de hominibus credentibus, per gratuitum fœdus, in vno Christo ante Legem Mosis traditam, & sub ipsius pædagogia adumbrato, tandemq́ in temporum plenitudine exhibito, reuelatio.*

14. *Hæc quoq́ initio mundi, Adamo generis humani primo parenti à Filio DEI patefacta, & postea Setho, Abrahæ, Isaaco, Iacobo eius filio, Iudæ (cuius tribus gente atq́ religione à reliquis distincta & impermixta, vsq́ ad CHRISTI exhibitionem permaneret Gen. 49.) & Dauidi eiusq́ posteris, accedente maiore luce, tradita & commendata fuit.*

15. *Vtriusq́ doctrinæ idem vsus in populo Dei fuit semper, est, atq́ erit, quantumuis id Diabolus & ipsius organa impedire conentur, vsq́ ad mundi finem & diem restitutionis omnium.*

16. *Illâ morbus hominum, hac verò efficax aduersus morbum remedium ostenditur: illa summum ius vrget, atq́ morbum, id est peccatum, auget: hac summi iuris moderatio, vno Christo, cuius merito & obedientia saluemur, indicato, proponitur.*

Insaniunt ergo Anomæi, qui negant legis decalogum, in Ecclesia retinendum, atq́ Christiano populo inculcandum,

 Perpe-

Perperam etiam sentiunt, qui fingunt alios quidem lege naturæ, nonnullos lege Mosis, quosdam verò lege Euangelij saluatos.

Hæc de doctrina simplice: nunc de signo.

II.

17. *DEVS, quæ est ipsius sapientia & bonitas, doctrinæ, de qua huc vsq;, signa quædam & symbola, quorum idem vsus, qui doctrinæ est, addidit & in Ecclesia sua retineri vult.*

18. *Etsi autem scriptura non vnius generis signorum meminit: nos tamen de ijs potißimum, quæ appellationibus iam diu in Ecclesia vsurpatis, Sacrificia & Sacramenta vocantur, hoc loco agemus.*

19. *Sacrificium est res sacra, ab eo, à quo affertur parata, Deo, qui eam postulat sibi dari offerri, à sacerdote, ex ipsius præscripto, oblata, Genes. 4. Estq; illud vel hilasticon vel eucharisticon.*

20. *Hilasticon, quod peccatorum expiationem, quæ à Christo fieret, figurabat & obsignabat: ac quia totum igni crematum Iehouæ in odorem quietis, Genes. 8. offerebatur, holocaustum est vocatum.*

21. *Duo significauit: Primò Christum ipsum holocaustum, in odorem suauem pro nobis fore. Heb. 10: Deinde*

hominis non posse Deo placere, nisi corpus & animam Deo, per Christum, consecrent.

22. Eucharisticum, quo gratitudo erga Deum pro acceptis beneficijs testata declararetur: ac significauit à pijs in omni vita, Deo spiritualia sacrificia, id est precationem & in alios beneficentiam esse Deo grata & debita Hos. 14.

23. Sacramentum verò est ritus diuinitus institutus, quo Deus testatur credentes à se recipi eisq́ promissionem gratiæ applicari, ac fidei iusticiā, ceu sigillo, obsignari et confirmari.

24. Priscæ Ecclesiæ Sacramenta alia fuere temporaria, vt Israëlitarum per mare rubrum transitus: commoratio sub nube: aqua manans è petra: alia verò in illa Ecclesia fixa & permanentia vsq́ ad Christi sacrificium peractum, vt circumcisio & Phase.

25. Porrò vtraq́, Sacrificia nimirum & Sacramenta, typicam quandam rationem habuisse, notius est ex Christi & Apostolorum concionibus, quàm vt probatione indigeat.

26. Typi verò in hoc argumento sunt illud, in quo tanquam exemplari impressa forma, antitypon seu rei veritas, per analogian repræsentatur: quod fortè obscurius dictum, exemplis fiet illustrius.

27. Noæ miranda conseruatio in arca, typus erat salutis omnium, qui Christi merito æternæ vitæ hæredes scripti sunt: Antitypon verò fidelium omnium Baptismus 1. Petri 3.

28. Cæsura

28. Cæſura & præputij circumciſio erat typus ſpiritualis circumciſionis cordium, quæ abſq; manibus fit. Deut. 10. Rom. 2. Antitypon idem Baptiſmus.

29. Cæterum cum ſimplicis & Symbolicæ docendæ rationis collatio, ſcitu in primis ſit digna: de illa quoq; aliquid dicemus.

30. Vt verbum ſeu docendi ratio ſimplex: Ita quoq; ſymbolica totius hominis inſtaurationi ſeruit, & vtriq; idem finis à DEO deſtinatus.

31. Verbo enim Chriſti beneficia omnibus offeruntur: fide applicantur ſaluandis, Sacramentorumq; verò vſu obſignantur.

32. Verbum externum aures ferit, internum Spiritus ſancti operatione cor afficit: Sacramenta ſenſus afficiunt: Res verò Sacramenti fide apprehenſa, conſcientias emundat à peccatis, & animæ eſcam conuenientem, qua æternùm viuat, affert.

III.

33. Cæterùm cùm maximæ partis hominum ea ſit malitia & improbitas vt externum miniſterium inefficax ſit, niſi DEVS animis & cordibus hominum inſtillet veram pietatem, eaq; ad obſequium ſibi gratum præſtandum, flectat, ardentes preces concipiendæ ſunt: vt iuſta copulatio externi & interni miniſterij fiat.

34. Leguntur

34. *Leguntur itaq; in ſacra hiſtoria preces pro ſalute cœtus ad DEM fuſæ, vt Exod. 17. & Num. 6. Leguntur etiam gratiarum actiones pro beneficijs Eccleſiæ à DEO præſtitis.*

35. *Ac vt oſtenderent precaturi, ſe ad verum Deum preces ſuas dirigere: vſi epithetis quibuſdam, in precum compellationibus, quibus Iehouam à falſis & commentitijs numinibus omnibus ſeiungerent, fuere.*

36. *Huius generis ſunt: Deus altiſsimus: Poſſeſſor Cœli & Terræ: Deus Abrahamo, Iſaaco, Iacobo patefactus: Iſraëlitarum ex terra Ægypti eductor, &c,*

37. *Nitebantur illorum preces filij Dei, qui aliquando maſſam humanæ naturæ eſſet aſſumpturus, fiducia, eaq; ſe voti compotes fore, ſtatuebant.*

38. *In maximarum itaq; rerum, & ſapientiæ veræ ignoratione verſantur, qui negant in patribus priſcæ Eccleſiæ aliam filij Dei noticiam fuiſſe, quàm in Socrate, Scipione & alijs Ethnicis, quorum exterior vita honeſta erat & iudicio rationis conſentanea.*

Huc vſq; de miniſterio & eius partibus: nunc verò de miniſtris, quemadmodum promiſimus, pauca dicenda.

MINISTRI.

39. *Primus Doctor Eccleſiæ erat filius æterni Patris Sermo ille: qui Adamum ob mandati & interdicti violatio-*

nem, grauiter obiurgatum, docendo & moderando cœtui, constituto etiam die, quo id faceret, præfecit: cui Seth & alij ipsius posteri vsq; ad diluuium idem munus continuarunt.

40. Noah, vt ante diluuium, ita postea quoq; Ecclesiæ Minister fuit: Sem & alij ordine sibi succedentes, vsq; ad Abraham: quorum plerosq; primogenitos (nisi à familijs se-iuncti illi essent, qui diuinitus instructi sacra administrabant) existimant multi.

41. Abraham, Isaacum, Iacobum, idem munus vsq; ad Mosen ferè, prohetici chori ducem, obiuisse, certum est.

42. Constituta demum certa politiæ forma, dignitas illa à primogenitis: forte ob Rubenis scelus, qui patris thorum incestu polluit, deriuata in Leuiticæ gentis homines, Sacerdotes & Leuitas dico, fuit: quorum ordinaria successio, plerunq; vsq; ad Christum, in carne manifestatum, mansit.

43. Prophetarum quoq;, cum Sacerdotes negligenter suo munere defungerentur, ministerium extra ordinarium instituit Deus, quibus Sacerdotes & Reges ipsos parêre necesse fuit.

44. Eorum officium fuit, præter alia quædam, toti corpori illi Legem interpretari: inobedientes denuntiatione horrendorum iudiciorum Dei terrere, & pios dulcißimis promißionibus Euangelij consolari & confirmare.

45. Loca

45. *Loca (vt de ijs quoq; aliquid á nobis dicatur) cultui diuino exercendo, etiam ante Mosen destinata, eaq; vel generalia vel specialia fuisse, extra controuersiam est.*

46. *Generalis locus erat, vbi DEVS præsentiæ suæ aliquo Symbolo, se coli velle ostenderat: atq; ideo facies Iehouæ appellatur Genes. 4. Domus DEI & porta Cœli. Genes. 28.*

47. *Specialis vero, vt altare, in quo sacrificia oblata sanctificarentur & DEO grata fierent vt Gen. 8. & 12.*

48. *Sub Mose verò & post eum ordinarius locus sacrificandi fuit primò Tabernaculum, deinde Templum Salomonis, & alterum extructum à reducibus Iudeis ex deportatione Babylonica: Extra ordinarius, vbi sacrificatum fuit aliquando: vt ab Elia in monte Carmelo: 1. Reg. 18.*

49. *Huiusmodi locorum discrimen (vt & ceremoniæ legales, quod etiam fore prædixerat Daniel 9.) Sublatum est Christi aduentu. Iohan. 4.*

Perperam igitur & inscienter contenderant Nazarei, & alij: cum professione Euangelij retinendas legis quoq; ceremonias, Circùmcisionem & alias, quod dogma Paulus vocat euersionem Euangelij. Gal. 1.

Atq; hæc hactenus de sacro ministerio priscæ Ecclesiæ, & eius administris: Quod cùm DEVS benignè conseruârit in aliqua parte veteris populi, eum quoq; in Christiana Ecclesia, vsq; ad mundi finem Euangelicum ministerium conseruaturum non dubitamus: Atq; vt id faciat ipsum ardentibus votis in nomine Filij ipsius precamur.

Carmen D. PHILIPPI MELANTHONIS de liturgia Mosaica.

Ἱερεὺς τὴν διδαχὴν ἐυαγγελίοιο φυλάσσων.
Ἱλάσκει θυσίῃ, ταῖς τε ἀραῖσι θεόν.

Ecclesiæ,
ẽ conser-
ristiana
erium
sa.

